

Laatuseloste

Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Ulkomaan meriliikennetilastoon kootaan tietoa kaikista meritse tapahtuvista tavaroiden ja matkustajien kuljetuksista aluksilla Suomen ja ulkomaiden välillä sekä ulkomaanliikenteessä Suomen satamissa käyneistä aluksista. Siinä on tavaroiden tuonti- ja vientimäärien lisäksi tietoa myös kuljetussuoritteesta. Ulkomaan päässä tarkastelu tosin ulottuu viennissä vain ensimmäiseen ja tuonnissa vastaavasti aluksen tai tavarain reitin viimeiseen ulkomaiseen satamaan. Se ei aina ole kuljetettavan tavarain lopullinen määränpää tai lähtöpaikka ulkomailla esimerkiksi kuljetusvälineiden tapauksessa, mikä tilaston käyttäjän on otettava huomioon.

Tilastossa on tiedot kaikista Suomen satamissa puretuista ja lastatuista tavaroista satamittain. Niissä ovat mukana myös kauttakulkuliikenteessä, kuljetusvälineissä ja konteissa kuljetetut lastit. Taulukoita on myös kauttakulkuliikenteessä, kuljetusvälineissä ja konteissa kuljetetuista lasteista jokaisesta erikseen. Kauttakulkuliikenteellä tarkoitetaan kahden valtion välistä liikennettä kolmannen valtion alueen kautta.

Matkustajaliikennetaulukoissa on matkustaja-alusten, ro-ro-matkustaja-alusten ja säännöllistä matkustajaliikennettä harjoittavien lastialusten matkustajien lukumäärät satamittain ja maittain. Ulkomaisten risteilyalusten poiketessa suomalaisessa satamassa risteilymatkustajat lasketaan sekä Suomeen saapuneiksi että Suomesta lähteneiksi. Risteilymatkustajien määrä on tilastossa vuodesta 2001 alkaen ollut omana lukunaan. Sitä ennen risteilymatkustajat sisältyivät alusten lähtö- ja määrämaittain lukuihin.

Alustilastoissa on lukumäärät ja vetoisuustiedot suomalaisiin satamiin saapuneista ja niistä lähteneistä aluksista. Aluksen bruttovetoisuudella tarkoitetaan vertailulukua, joka perustuu aluksen suurimman koon mittaan. Aluksen nettovetoisuudella tarkoitetaan aluksen hyötytilan mitta. Useimmat merenkulkumaksut (mm. väylä-, luotsaus- ja satamamaksut) määräytyvät Suomessa aluksen nettovetoisuuden perusteella.

Määritelmät ja luokitukset

Ulkomaan tavaraliikennetilastoissa tavarat on jaettu 16 luokkaan. Ne on johdettu NST 2007- luokitukselta (Standard Goods Classification for Transport Statistics).

Tavaramäärät ovat tonneina, ja tavarain kuljetussuorite tonnakilometreinä. Kuljetetun raakapuun m³-määrät on muutettu tonneiksi kertoimella 0,7, hake kertoimella 0,3 ja sahatavara kertoimella 0,6. Kuljetussuorite on saatu kertomalla tavaratonnit Helsingin ja ao. tuonti- ja vientimaittain satamien välisillä keskimääräisillä etäisyyksillä.

Kuljetusvälineiden ja konttien osalta annetaan kuljetettujen yksiköiden lukumäärä ja niissä kuljetettu lasti tonneina sekä konttien osalta lisäksi TEU- määrä (Twenty Foot Equivalent Units). TEU- lukumäärä ilmaisee, kuinka paljon kontteja on kuljetettu käyttäen mittayksikkönä 20 jalan konttia. Kontit voivat olla erikokoisia.

Satamiin saapuneiden alusten määrällä tarkoitetaan satamien kaikkien aluskäyntien määrää eli sekä suoraan ulkomailta tulleiden että toisen suomalaisen sataman kautta ulkomailta tulleiden alusten lukumäärää. *Suoraan ulkomailta saapuneilla aluksilla* tarkoitetaan niitä aluksia, jotka saapuvat ulkomailta ensimmäiseen suomalaiseen satamaan.

Alustyyppiluokittelussa ro-ro-matkustaja-aluksella tarkoitetaan ro-ro-alusta, joka voi kuljettaa vähintään 120 matkustajaa. Ryhmään ro-ro-matkustaja-alukset kuuluu matkustaja-autolauttojen lisäksi suurnopeusaluksia sekä ropax-aluksia. Ro-ro-lastialuksiin kuuluvat ro-ro-alukset, jotka lastin lisäksi voivat kuljettaa vähemmän kuin 120 matkustajaa. Samaa jaottelua ro-ro-matkustaja-alusten ja ro-ro-lastialusten välillä käytetään väylämaksulaissa (1122/2005) ja meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyyn parantamisesta annetussa laissa (1277/2007).

Vaikuttavat säädökset

Alusliikennepalvelulain muuttamisesta annetun lain (225/2012) mukaan alusten omistajien tai heidän edustajiensa sekä satamien on annettava Liikennevirastolle merenkulkuilastojen laatimista varten tietoja alusten liikennöinnistä Suomen satamissa sekä aluksissa kuljetettavista matkustaja- ja tavaramääristä.

EU:n jäsenvaltioiden käyttämät erilaiset käsitteet ja määritelmät ovat vaikeuttaneet meriliikennetilastojen kansainvälistä vertailtavuutta. Tätä tilannetta on pyritty parantamaan EU:n direktiivillä tavaroiden ja matkustajien merikuljetuksia koskevista tilastoista (2009/42/EY), jolla yhtenäistetään eri jäsenvaltioiden meriliikennetilastoissa käyttämiä luokituksia ja määritelmiä. Vuodesta 1997 alkaen Eurostat on kerännyt meriliikennetilastotietoja ja julkaisee niitä mm. Internet-sivuillaan.

Tietolähteet, kattavuus ja luotettavuus

Ulkomaan meriliikennetilastoja voidaan pitää kattavina ja luotettavina. Tilastot perustuvat jokaisesta aluskäynnistä kerättyihin yksityiskohtaisiin tietoihin.

Ulkomaanliikenteessä olevien sekä suomalaisten että ulkomaalaisten alusten saavuttua suomalaiseen satamaan tai lähdettyä suomalaisesta satamasta aluksen varustamo tai useimmiten sen edustaja syöttää tiedot aluksesta, sen lastista ja lastaus- ja purkaussatamasta valtakunnalliseen Portnet-järjestelmään tai toimittaa vastaavat tiedot paperilomakkeella tullitoimipaikkaan, jossa tiedot tallennetaan Portnet-järjestelmään. Kaikki meriliikennetilastoon tarvittavat tiedot Liikennevirasto saa Portnet-järjestelmästä oman MLT-käyttöliittymänsä kautta. Nämä tiedot vielä tarkastetaan ja täydennetään satamaviranomaisten lähettämistä kuukausiraporteista. Perustiedot säilytetään Liikenneviraston arkistosäännön mukaisesti.

Tavaraluokituksen osalta ulkomaan meriliikennetilastoissa on puutteita. Kaikkea konteissa, perävaunuissa, kuorma-autoissa, junavaunuissa ym. kuljetusvälineissä kuljetettua lastia tiedonantajat eivät pysty erittelemään tavaralajeittain. Sellaiset lastit tilastoidaan tavaralajina ”kappaletavara”. Tämän vuoksi esim. paperin ja sahatun puutavaran tilastossa olevat luvut eivät sisällä ao. tavaralajin koko kuljetettua määrää, vaan osa sisältyy kappaletavaraan.

Tietojen saatavuus

Ulkomaan meriliikennetilastojen tuottamisesta vastaa Liikennevirasto. Ulkomaan meriliikenteen kuukausitilastot ja koko vuotta koskeva vuositilasto, jossa on myös aikasarjoja, julkaistaan verkkojulkaisuin Liikenneviraston Internet-sivuilla olevan erillisen aikataulun mukaisesti. Julkaisun keskeisiä tietoja sisältäviä tilastotaulukoita (Excel) on myös Internet-sivuilla. Julkaisematonta, yksityiskohtaisempaa tietoa saa Liikennevirastosta.

Vertailtavuus

Tilastotietoja ulkomaan meriliikenteestä on julkaistu Suomessa jo 1800-luvun puolivälistä lähtien. Täysin vertailukelpoisia aikasarjoja on saatavissa vuodesta 1981 alkaen. Vuonna 1981 mm. tavaraluokituksessa tehtiin huomattavia muutoksia, jotka vaikeuttavat tätä vanhempien tilastojen vertailtavuutta.